

SECTION: POLITICAL SCIENCES.

SEKCJA: NAUKI POLITYCZNE.

How to cite: Datsiuk, T., Voronkova, A., & Khrapach, K. (2024). The role of women in political decision-making: a comparative analysis of EU countries. *Horizons of Innovation: Conference on Multidisciplinary Trends in Science 2024*. (pp. 57-60). Futurity Research Publishing. <https://futuraity-publishing.com/horizons-of-innovation-conference-on-multidisciplinary-trends-in-science-2024-2/>

The role of women in political decision-making: a comparative analysis of EU countries

Роль жінок у політичному прийнятті рішень: порівняльний аналіз країн ЄС

Дацюк Тетяна Кузьмівна¹, Воронкова Алла Анатоліївна², Храпач Костянтин Григорович³

¹кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри соціально-гуманітарних та загальноправових дисциплін факультету №1, Криворізького навчально-наукового інституту Донецького державного університету внутрішніх справ, м. Кривий Ріг, Україна, t.k.datsiuk@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-1708-076X>

²кандидат економічних наук, доцент кафедри менеджменту, бізнесу та адміністрування Державний біотехнологічний університет, м. Харків, Україна, voronkova.hdzva@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0003-0523-3156>

³старший викладач кафедри менеджменту, бізнесу та адміністрування Державного біотехнологічного університету, м. Харків, Україна, Kostyazoovet@ukr.net, <https://orcid.org/0000-0003-0422-7563>

Accepted: January 15, 2024 | **Published:** January 25, 2024 | **Language:** Ukrainian

Abstract: Women's participation in political decision-making is basis of successful democratic governance. EU legislation ensures gender equality, however, in practice, women face obstacles in political arena. Purpose of study is to determine the role of European women in political decision-making. Political science methods of synthesis, analysis, comparison, and gender approach were used. Role of

quotas, stereotypes, and feminism in involving women in political activity was determined. Classification of ministerial portfolios, in which the share of women is the largest, was carried out. Main achievements of prominent female politicians were analyzed. Obtained results can be used in psychology and business classes.

Key words: political inequality, women's rights, gender equality, European Parliament, gender quotas.

Вступ

Роками жінки боролись за можливість брати участь у політичному прийнятті рішень. Нині європейська спільнота виступає однією з найбільш толерантних у світі. Однак питання гендерної рівності є досі актуальним з огляду на те, що частка жінок в політиці значно збільшилась, порівняно з початком XXI століття, коли менше чверті місць в парламентах займали жінки, досі ще в жодній країні ЄС даний показник не перевищив 50%.

Аналіз останніх досліджень та публікацій

Дослідженню ролі жінок у політичному прийнятті рішень присвячено низку робіт науковців, серед яких варто виділити праці Воронової (2021), яка проаналізувала перспективи досягнення гендерної рівності у політичній сфері в країнах ЄС (Воронова, 2021), а також Марфобудінової (2019) яка дослідила еволюцію ролі жінки у соціально-політичному житті. Але, зважаючи на те, що роль жінок у політичному середовищі зростає лише останніми роками, необхідним є продовження дослідження даної теми з урахуванням умов сьогодення.

Метою написання роботи є визначення ролі жінок у політичному прийнятті рішень на прикладі країн ЄС.

Результати дослідження

Юридичне визнання прав жінок відбувалось нерівномірно в різних країнах світу. Так, наприклад, правову нерівність у Німеччині вдалось подолати лише у XX столітті, на відміну від Франції та Англії, як колишнього члена ЄС. Ефективним механізмом виступили гендерні квоти. Незважаючи на те, що деякі політичні діячі виступали проти такої системи, вона набула своєї популярності. Так, в 1960 роках систему було вперше запроваджено в Швеції, а вже на початку XXI століття вона поширилась на інші європейські країни. У Франції та Сербії квотування навіть стало закріпленим на конституційному рівні, водночас такі країни, як Іспанія, Польща, Греція, Бельгія та Італія застосовують механізм виборчого законодавства. Бельгія запровадила правила у 1999 році, а Польща – лише в 2011. Цікавим є досвід сусідніх країн Польщі, а саме Чехії та Німеччини. В теперішній час, відповідно до Gender Quotas Database, в Чехії відсутні партійні квоти. В свою чергу, в Німеччині вдалось вдосконалити законодавство з питань гендерної рівності лише в 2015 році, що було пов'язано з жорсткою опозицією політичної групи ХДС/ХСС протягом 2013 року. Згідно з проектом закону 30% місць в наглядовій раді повинні були займати жінки. Зараз в Бундестазі 35% місць займають жінки під керівництвом президента Бербель Бас, яка обіймає дану посаду з 2021 року. Відповідно, в Італії частка жінок в парламенті має складати 36%, в Австрії – 41%, в Бельгії – 43%. Важливо зазначити, що для Італії такий показник є суттєвим, адже ця країна, як і Португалія та Литва, починала з доволі низького значення, порівняно з такими країнами, як, наприклад, Франція, Іспанія та Бельгія. Однак, незважаючи на позитивні тенденції, дослідження засвідчують наявність значного розриву між відповідними показниками в низці європейських країн. Так, на засіданні Європейського Парламенту на початку 2023 року менше чверті місць, відведених країнам, займали жінки-представники Кіпру, Греції та Румунії, в той час, коли представниками Фінляндії, Швеції, Люксембургу та Латвії 50% та більше були особи жіночої статі.

На національному та регіональному рівнях ситуація на сьогоднішній день є майже ідентичною. Найбільшу частку в органах місцевого самоврядування жінки займають у Швеції, Бельгії, Іспанії, Латвії, Фінляндії, Словенії та Нідерландах. Варто зазначити, що в Швеції це було досягнуто без потреби у додатковому квотуванні на законодавчому рівні. Тоді як в Іспанії, Бельгії, Португалії та Франції, навпаки, були застосовані системи квот. Результати досліджень переконують, що частка жінок в регіональній політиці є більшою в центральних країнах ЄС, а також в їх столицях та столицях деяких провідних країн, зокрема Франції та Нідерландів.

Наявність гендерних стереотипів є одним з ключових факторів гендерної нерівності на політичній арені, незважаючи на те, що європейські країни-учасниці ОБСЄ неодноразово виступали проти політичної дискримінації. Так, за словами Іверни Макговен, керівника європейського відомства Amnesty International, яка вболіває за захист прав ромів для отримання керівної посади в політичній сфері жінка повинна подолати упередження, стати кращою з кращих, а також забезпечити достатній рівень фінансування власної кампанії, що є доволі складним у зв'язку з наявністю гендерного розриву в оплаті праці, який нині сягає в Європі в середньому 13%. Примітно, що відповідні вимоги не висуваються до чоловіків.

Однак ми можемо спостерігати і зворотну тенденцію. Наприклад, обіймаючи посаду прем'єр-міністра Іспанії, Хосе Луїс Родрігес Сапатеро неодноразово підтримував гендерну паритетність у кабінеті міністрів, а також позиціонував себе як фемініста. А вже у березні 2023 року уряд Іспанії розпочав законодавчу ініціативу, спрямовану на забезпечення рівного доступу чоловіків та жінок до посад в політичній сфері (Європейська правда, 2023).

Загалом, попри наявні перешкоди, роль жінок в політичному прийнятті рішень зростає з кожним роком. Найчастіше жінки отримують міністерські портфелі у сферах, пов'язаних з соціальним життям суспільства, а саме:

- портфель у справах гендерної рівності (84% жінок);
- портфель у справах сім'ї та дітей (68% жінок);
- портфель у справах соціальної інклюзії та розвитку (49% жінок);
- портфель у справах соціального захисту та безпеки (45% жінок);
- портфель у справах корінних народів та меншин (44% жінок) (Women in power in 2023: New data shows progress but wide regional gaps, 2023).

Активізуються й невиборчі форми впливу жінок на політичні рішення, такі як агітація, політичне переконання, участь у протестах та споживчих заходах, спрямованих на бойкотування або підтримку певної продукції з політичних чи етнічних причин. Дослідження показують, що жінки частіше беруть участь в таких невиборчих заходах, аніж чоловіки.

На політичній арені Франції, скажімо, жінки-політики найчастіше спрямовують свої зусилля на захист прав жінок. Ядранка Косор, яка з 2009 року обіймала посаду прем'єр-міністра Хорватії протягом двох років, розробила систему заходів подолання організованої злочинності та корупції у політичній сфері. Аналогічної політики дотримується й президент Литви – Даля Грибаускайте, яка також закликає до підвищення прозорості звітування влади.

Перебуваючи на посаді канцлера Німеччини протягом 16 років, Ангела Меркель своїми діями вивела країну зі стану кризи. Так, в 2005 році в країні спостерігався високий рівень безробіття та дефіцит бюджету, а темпи економічного зростання значно відставали від аналогічних показників інших країн ЄС. Натомість, в 2021 році, коли Ангела Меркель покинула свій пост, ВВП країни,

незважаючи на пандемію коронавірусу, значно перевищував ВВП таких провідних країн світу, як Японія, Канада та Франція. Одним з найбільших досягнень Ангели Меркель як канцлера Німеччини було збільшення кількості робочих місць для жінок, що сприяло зниженню безробіття в країні та посиленню соціальної справедливості. Таким чином, зараз Німеччина є єдиною країною Групи Семи, для якої є характерним високий показник жіночої робочої сили.

Саме завдяки діям А. Меркель, сучасна Греція – одна з небагатьох країн світу, уряд яких забезпечив повний захист жінок у правовому полі, – отримала достатню фінансову допомогу у вигляді кредиту після економічної кризи 2008 року. Це сприяло пришвидшенню виходу країни з кризового стану, який відбувся у 2018 році. Важливо зазначити, що право на участь у політичному прийнятті рішень жінки Греції отримали нещодавно – лише в 1952 році. Однак вже з початку XXI століття жінки активно долучаються до політичного життя країни. Приміром, у 2004 році в Греції вперше було обрано жінку спікером парламенту, а в 2020 році вперше в історії країни посаду президента зайняла жінка – Катерина Сакелларопулу, яка не побоялася виступити проти росії, ставши на захист інтересів України та підтримавши введення санкцій проти країни-агресора. Підтримати Україну вирішила й Кая Каллас – перша жінка в історії Естонії, яка обійняла посаду прем'єр-міністра. В суспільстві її називають «залізною леді», адже вона відмовилась йти на компроміс з діючим президентом росії. Ініціатива Каї Каллас призвела до того, що Естонія стала єдиною країною, яка віддає понад 1% ВВП на допомогу Україні, а саме, забезпечує нашу державу зброєю. Варто наголосити, що Кая Каллас, як і Ангела Меркель, прийшла до влади у складні часи для Естонії. Так, в 2020 році спостерігалось падіння економічного зростання на 0,6%. Завдяки зваженій політиці прем'єр-міністра, країна досягла показника економічного зростання +8% вже наприкінці 2021 року. Все це свідчить про успіх жінок у боротьбі за владний ресурс.

Висновки

Частка жінок в населенні світу становить близько 50%, однак, забезпечити їх участь у політичних процесах ЄС вдалося лише в XX столітті. В умовах сьогодення боротьба за можливість приймати політичні рішення супроводжується такими заходами, як квотування, покращення гендерного законодавства, участь в протестах. Важливо відмітити, що саме жінки виступають ключовими агентами змін. Так, дослідження показало, що дії відомих жінок-політиків позитивно впливали не тільки на політичне становище окремої країни, а й інших держав, що спричиняє необхідність подальшої практичної імплементації набутих знань.

Література

Women in power in 2023: New data shows progress but wide regional gaps. (2023, March 7). Inter-Parliamentary Union. <https://www.ipu.org/news/press-releases/2023-03/women-in-power-in-2023-new-data-shows-progress-wide-regional-gaps>

Воронова, Т. В. (2021). Участь жінок у політичних процесах сучасності (на прикладі країн ЄС): Перспективи досягнення гендерного паритету в політичному житті. *Науковий журнал «Політикус»*, (2), 26–31. http://politicus.od.ua/2_2021/4.pdf

Європейська правда. (2023, 5 березня). *Іспанія готує закон про рівний доступ жінок і чоловіків до посад у політиці і бізнесі.* <https://www.eurointegration.com.ua/news/2023/03/5/7157375/>

Марфобудінова, Л. І. (2019). Еволюція уявлень про роль жінок у соціально-політичному житті: огляд основних концепцій. *Epistemological studies in philosophy, social and political sciences*, 2(1), 95–104. <https://doi.org/10.15421/341910>